

LBRIS

We know
books

Gheorghe Smeoreanu

România – jocuri de interese
Cumplitele profeții împlinite ale lui
Nicolae Văcăroiu

Editura Hoffman

Cuprins

1. O normalitate: să vrei un interviu cu un fost prim-ministru / 7
2. În loc de psihanaliză / 13
3. Exorcizarea C.S.P. / 20
4. Scenariile? Secretul lui Polichinelle / 34
5. Șansa ratată a României: Strategia Postolache / 42
6. Reforma unui singur om / 46
7. Românii au fost cei mai ascultători / 65
8. Meseria de prim-ministru / 81
9. Nu am acceptat să comitem crime economice / 97
10. Greșeli au fost, greșeli sunt încă / 114
11. Implicații și explicații / 122
12. Al treilea executiv / 133
13. Clasamentul erorilor / 144
14. Perioade faste și nefaste / 156
15. Fața și reversul / 162
16. Guvernul cu girofar / 170
17. Cât a fost de dezastruoasa „dezastruoasa moștenire” / 173
18. O gafă prezentată drept victorie mondială / 184

19. „Este, totuși, rea credință” / 192
20. Operațiunea „bănci curate” / 200
21. Va fi nevoie de al doilea Război de Independență? / 204
22. Terapia care îmbolnăvește / 211
23. Doar la noi s-a rupt continuitatea reformei / 219
24. Totuși, revoluția s-a produs în '89 / 226
25. „Avem cu ce plăti, cu bogățiile noastre naturale” / 239
26. F.M.I. și morala... fabulei / 243
27. Frica totalitară și frica de azi / 250
28. Schimbarea schimbării / 252

***1. O normalitate: să vrei un interviu cu un fost
prim-ministru***

**Cu sinceritate despre metodă • Discordanțe în
profilul politic • Avera lui Nicolae Văcăroiu • Fără
hărțuială • Avertisment despre tristețe și pesimism**

(Cred că trebuie să încep această carte, care nu este altceva decât un lung interviu, întrerupt de câteva succinte comentarii, prin a spune că sunt jurnalist, un om care își câștigă pâinea exclusiv din presă, că nu mă văd nici în visele mele cele mai sumbre făcând politică, nici în calitate de membru al Partidului Democrației Sociale din România, nici în rândurile altui partid, oricare ar fi el. Este însă cinstit să spun că am, atât cât își poate permite să aibă un ziarist care se crede independent, simpatii de stânga. Am spus simpatii și nu concepții, deoarece cred că este posibil ca, de multe ori, omul, pus în fața unor situații concrete, să aibă un profil politic discordant, în sensul că în anumite momente să fie afectiv de stânga și rațional de dreapta, iar în alte momente, de ce nu, chiar invers.

Dacă nu sunt simpatizant al nici unui partid, trebuie în schimb să recunosc că sunt un simpatizant sau, cum să spun, un fel de admirator al fostului premier pedeserist Nicolae Văcăroiu. L-am întâlnit așa cum se întâlnește un gazetar cu un om politic și, chiar fără să ajungem să ne cunoaștem foarte bine, am observat că îmi place ca om.

Dacă ești jurnalist și ajungi să ai o părere foarte bună despre cineva care a fost patru ani prim-ministru, e normal să te gândești să-i ceri un interviu. Dar de cele mai multe ori, interviurile mai mult ascund decât dezvăluie. Dacă vrei să încerci să eviți acest aspect, o soluție este să proiectezi și să propui un interviu cât mai lung, poate chiar cât o carte. După unele ezitări, Nicolae Văcăroiu a acceptat această idee.

Se puna acum problema stilului: hărțuială sau nu? Am ales nu. Interlocutorul nu trebuie speriat, fiindcă riști să devină suspicios până într-acolo încât să înceapă să solicite time-out. La reluare, îl poți găsi decis să se cenzureze, să pretindă că trebuie să mai reflecteze, să afirme senin că nu mai are nimic de spus sau chiar că a obosit și dorește să ia o nouă pauză. În acest fel, interviul nu s-ar fi terminat niciodată. Am renunțat deci la spectaculosul interviu bazat pe contre. Mi-am propus ca unele dintre aceste contre să le sugerez la redactare, între paranteze, ca pe niște întrebări pe care nu le-am pus la timpul potrivit din motivele arătate.

Au existat, însă, și alte două motive. Este vorba de îndoiala mea să-i spun metodologică și de dorința de a răspunde la bunul simț cu bun simț. Îndoiala se referă la faptul că nu cred într-un răspuns mai bun decât cel pe care îl primești. Când jurnalistul își exprimă mirarea, neîncrederea sau chiar indignarea în fața unui răspuns, înseamnă că se îndoiește de interlocutor, în schimb uită să se îndoiască de

el însuși. De cele mai multe ori, această atitudine în timpul unui interviu dezvăluie inflația eului celui care întrebă și devalorizează gândirea celui alt. Și mai vorbeam despre bun simț. Nicolae Văcăroiu are atât de mult, încât te obligă să ai și tu. Trebuie să recunosc că această conjunctură m-a dezarmat de multe ori pe parcursul realizării interviului. Un moment special s-a petrecut atunci când a venit vorba despre averea fostului prim-ministru. Trebuie să recunoaștem că toți – nici nu știu dacă sunt excepții în zona normalității – ne gândim că fostul premier Nicolae Văcăroiu nu poate trăi din salariul său și al soției. Toți credem că, sub o formă sau alta, fostul premier a făcut avere. Nici măcar nu ne-am gândi să imputăm acest fapt, întrucât însuși statutul de prim-ministru presupune un standard de viață, pe toată viața, ieșit din comun. Discuția pe această temă era inevitabilă).

— *Domnule prim-ministru, ați avut permanent funcții importante, începând cu aparatul de stat al vechiului regim și culminând cu postura de premier. Se impune să vă întreb: ce avere ați acumulat, ce conturi aveți, dumneavoastră și familia?*

— În 1975 am reușit să realizez un împrumut la bancă și am cumpărat un apartament la etajul opt, în cartierul Militari. Am plătit rate până în 1991. Asta a fost singura realizare.

— *Și mașina.*

— Nu, fără mașină.

— *Totuși, ați avut salarii mari. Cât aveți în 1989?*

— 4500 de lei.

Nu era exagerat, în schimb nu stăteți la coadă. Nu-mi pot imagina un funcționar, director la C.S.P., având soția în Ministerul Finanțelor, stând la coadă.

— Vă rog să vă imaginați și să acceptați următorul adevăr. Funcționarii din C.S.P., indiferent de funcția pe care o ocupau, nu beneficiau de facilități în asigurarea aprovizionării pentru casă. Ne făceam cumpărăturile ca orice cetățean. Cu alte cuvinte, stăteam la coadă la carne, la pâine, la ouă... ori eu, ori soția, dar de cele mai multe ori această sarcină revenea tatălui sau socrului meu, care erau pensionari. În ce mă privește, una dintre plăcerile mele era să merg la piață, era o modalitate de a elimina oboseala de la birou, cum era și săpatul în grădina socrilor mei, din Militari. Veneam de la birou uneori la 10 seara, aprindeam lumina și săpam în grădină.

— *Veneați cu mașina acasă, cu mașina C.S.P.-ului?*

— Directorii din C.S.P. Nu aveau mașină la dispoziție. Deci, veneam cu autobuzul, am avut chiar și o cumpănă în viață din cauza asta, prin '78, când m-am agățat de scara unui autobuz cu geanta în mână, seara târziu. Era aglomerat, ieșise lumea de la un spectacol de la Sala Palatului și undeva, pe la Academia Militară, am căzut. A fost îngrozitor, mulți și-au rupt picioarele.

(Dialogul pe acest subiect a rămas neterminat, fiindcă nu avea rost să mai insist. Fostul premier nu are nici acum mașină, trăiește într-un apartament închiriat într-un bloc cu două etaje, e drept că nu unul de duzină, din moment ce îi sunt vecini Adrian Năstase și Traian Băsescu, și nu lasă impresia unui om scăpat definitiv de griji financiare decât, poate, în măsura în care lasă să se vadă că banii nu-l interesează foarte mult. Atât, în ce privește acest aspect imposibil de verificat altfel decât, parțial, prin intuiție. Iar intuiția îmi spune că dl Văcăroiu nu minte.

Oricum l-aș formula, cât de modest, subiectul acestui interviu și, implicit, al cărții, nu este altul decât destinul țării. Discuția a avut loc în lunile aprilie și mai ale anului 1998, deci aproape imediat după investirea Guvernului Radu Vasile și pe vremea când atmosfera politică se inflamase din cauza izbucnirii afacerii țigărilor de pe Otopeni. Nu îmi propun să realizez o caracterizare a stării națiunii în aceste momente. Aș spune doar, pentru eventualul cititor de peste ani, că, atunci când a fost realizat acest lung interviu cu fostul premier Nicolae Văcăroiu, economia românească funcționa la circa 60% din capacitatea ei din ultimul an al „centralismului democratic”, că puterea de cumpărare scăzuse tot la circa 60% față de același reper. În țară, în afară de câțiva politicieni aflați în nucleul puterii sau gravitând în jurul acesteia și în afară de câțiva oameni de afaceri care se puseseră la adăpost, fie prin șansă, fie prin așa-zisele „tunuri”, domnea o stare de depresie vecină cu nevroza. În acest context, ar fi existat posibilitatea ca răspunsurile interlocutorului meu să configureze o alternativă optimistă cu privire la starea de fapt. În fond, nimic nu era mai simplu decât să sugereze că preluarea, mai devreme sau mai târziu, a puterii de către partidul din care face parte va conduce la redresarea situației. Chiar dacă ar fi fost aproape dator, ca politician al opoziției, să adopte o asemenea atitudine în răspunsuri, fostul prim-ministru, senatorul Nicolae Văcăroiu, n-a apelat la ea. Din contră – și de aici tristețea de care vorbeam. Domnia sa spune, atunci când îl chestionezi direct, că, dacă partidul său ar câștiga puterea peste noapte, i-ar trebui circa patru ani pentru a face ca economia să revină la nivelul lui 1996. Dar și întrebarea și răspunsul sunt

forțate, pun la lucru o ficțiune istorică. Mai important mi s-a părut faptul că interlocutorul meu, cunoscând multe aspecte de politică internațională și, desigur, multe secrete ale „profesiei” de prim-ministru, aproape că nu mai crede în viitorul României. Tonul optimist al anumitor afirmații din ultimele pagini ale interviului este forțat, nu decurge firesc din cele discutate. Această observație nu va fi, cred, pe placul celui care mi-a acordat acest interviu.

Înainte de a închide și această paranteză sunt nevoit să dezvălui un aspect legat de metodă. Această discuție e condusă mai ales de Nicolae Văcăroiu. Mi s-a părut normal să fie așa. În fond, ceea ce am urmărit și ceea ce poate să-l intereseze pe cititor este să surprind modul de gândire și opiniile economice și politice ale fostului prim-ministru. Ar putea exista părerea că jurnalistul, prin intervențiile sale pline de profesionalism, poate să ajute la o cât mai bună punere în lumină a interlocutorului. Nu se știe până unde ajută și de unde încep să deformeze intervențiile jurnalistului. Metoda minimei intervenții mi s-a părut cea mai onestă. Aceasta înseamnă, însă, în mod logic, că îmi asum toate minusurile acestui interviu, iar toate plusurile aparțin interlocutorului.)

2. În loc de psihanaliză

Cât contează bunătatea • Frustrările și concepția politică • „Nu am fost omul revelațiilor” • Pasiune pentru regulile jocului

— *M-am gândit, domnule prim-ministru...*

(De mai multe ori pe parcursul interviului m-am adresat interlocutorului meu spunându-i „domnule prim-ministru”. Cred că există o tradiție să te adresezi astfel foștilor șefi de guvern. Nu am însă dovada unei asemenea tradiții. Lipsa ei nu m-a împiedicat să rămân la această adresare, nu de alta, dar am observat că ea nu îl încurcă pe cel care era, oficial, în momentul discuției, senatorul Nicolae Văcăroiu. În plus, trebuie să accept că și cel care consemnează s-a simțit în apele lui folosind această formulă.)

— *Încep, domnule prim-ministru, prin a vă întreba dacă va considerați un om bun. Dar stați puțin! Probabil că nimeni n-ar putea spune despre sine că e rău. Întrebarea ar fi dacă acordați bunătății sufletești o importanță deosebită. Sau nu vă interesează subiectul?*

— Aș spune, mai degrabă, că de-a lungul vieții n-am fost niciodată un om dur. Dur cu ceilalți, se înțelege. Mi-a plăcut să formez echipe în mijlocul cărora să conteze nu băutul cu pumnul în masă, ci competența profesională și forța argumentelor. Mă consider un om care are mare încredere în semenii lui și am acordat credit multora. Sigur că unii au confirmat această încredere, cel puțin din punctul meu de vedere, alții, nu. Și probabil de aici a rezultat un anumit preț pe care l-am plătit.

— *L-ați plătit în probleme de conștiință?*

— Mă refer la costurile plătite în actul de conducere. N-am avut inima să-i dau afară nici măcar pe cei care m-au înșelat. Așa ceva se plătește scump.

— *Toți șefii se laudă că sunt buni și omenoși. Aveți dovada?*

— Când am preluat guvernul, funcționarii, în proporție de optzeci la sută, făceau parte din diverse formațiuni politice sau simpatizau cu unii sau cu alții, chiar dacă păreau independenți. Cu toate astea, n-am făcut schimbări majore. Sigur, m-am preocupat să-mi aduc anumiți oameni de bază și la acest nivel, dar n-am făcut, cum se spune, curățenie. Le-am cerut tuturor să-și facă datoria. Iar când am procedat așa, am văzut în fiecare angajat al Guvernului un om care are în spate nu doar o experiență profesională, ci și o familie, un om care va juca cinstit. Din păcate, procentul reușitei acestui mod de a trata oamenii nu a fost deloc mare, a fost poate de 50%. Jumătate au înțeles mesajul, iar jumătate au făcut în continuare jocuri.

— *Ce fel de jocuri?*

— Jocuri care au antrenat anumite costuri.

— *Mai concret se poate?*

— Se poate! Observați un fenomen și anume că, după schimbarea Guvernului, foarte mulți din aparat s-au declarat deschis membri ai fostei opoziții și au rămas pe locurile lor. Alții erau deja membri marcanți ai partidelor de opoziție.

— *Nume, dacă sunteți amabil.*

— Mircea Ciurara, care era director adjunct la Institutul de Cercetări Economice, Sorin Dimitriu, care era director general adjunct la F.P.S., ca și soția dlui Radu Vasile, Ulm Spineanu care era unul dintre vicepreședinții F.P.P. Muntenia sau Aurel Pană, funcționar în aparatul guvernului. Deci, nu mi-am putut însuși principiul că atunci când ești la putere trebuie să îl razi pe adversar. Un principiu pe care cei veniți apoi la putere l-au respectat. Dacă acest principiu de viață are de-a face cu bunătatea umană, nu știu.

— *Să zicem că ar avea. Cui vă datorați acest fel de a fi? În general, se spune că familia are rolul decisiv. Să discutăm despre familia în care v-ați născut.*

— Sunt fiu de constănțeană și oltean. Oltenii, se spune, sunt oameni foarte buni, foarte mihoși, chiar dacă nu se bat cu pumnul în piept că sunt așa. Nu sunt niște nepăsători. Maică-mea e mai domoală, ca orice dobrogeancă.

— *Al câtelea copil ați fost?*

— Al doilea și ultimul. Am fost cel mic și poate cel mai răsfățat. Important este însă că am fost o familie foarte unită, extrem de unită. Tata era bărbat frumos și fără complexe, un om vesel, glumea mereu, îi plăcea viața, știa să petreacă, cu măsură, dar cu toată inima. La noi în casă se râdea foarte mult, asta țin minte, era o atmosferă sinceră, deschisă. Însă disciplina copiilor era ceva de la sine înțeles. Sub acest aspect tata era foarte sever și îl respectam. Îl respectam pe el, iar el ne-a cerut să îi respectăm și pe ceilalți.

— *Ce era de meserie?*

— Toată viața a lucrat la C.F.R. A fost, din cauza asta, detașat și așa se face că m-am născut la Bolgrad, în județul Ismail, în Basarabia, fără să fim basarabeni. Când aveam trei, patru luni, ai mei s-au întors la București, din cauza ocupației sovietice, și la București am rămas. Tata era șef de echipă la reparații de poduri de cale ferată, ceea ce pentru mine a fost important, fiindcă în câteva vacanțe m-a luat cu el și mi-a spus că dacă nu-mi convine cum sunt îmbrăcat, pot să merg pe șantier. Și am mers, la Buzău, la Râmnicu Sărat, dormeam în vagoane, eram cu tata, mă simțeam bine.

— *El rămânea pe șantier, copilul se întorcea acasă...*

— Acasă, în Chitila, stăteam cu chirie, acolo am făcut și liceul, la Costeasca.

— *Învățați bine?*

— Învățam. Era o formă de a-mi face datoria în mod serios, așa cum ne-o făceam toți din familie. Un rol esențial în educația noastră l-a avut mama, o femeie de excepție, de o bunătate ieșită din comun, dar care știa să se impună, atunci când era cazul. Ne-a învățat să fim buni, cinstiți, respectuoși cu semenii noștri, că numai prin muncă putem realiza ceva în viață.

— *Se discuta, se făcea politică în casă? Vă întreb fiindcă ceferiștii sunt cei care, nu-i așa, se numără printre eroii literaturii comuniste.*

— Nu, taică-meu avea oroare de politică, de orice fel de politică, iar în ce o privește pe mama, nu se punea problema. Eu am fost primul membru de partid din familie. A fost o chestiune de conjunctură.

— *Vă rog să nu vă grăbiți să vorbiți despre conjuncturi. Și să nu vă supărați dacă vă spun de pe acum că mă aștept ca*

în acest interviu cuvântul „conjunctură” să apară de multe ori. Să-l evităm însă de câte ori se poate. Vă întreb doar dacă în familia dumneavoastră se discuta ceea ce făceau comuniștii.

— Tatăl meu era, practic, un inapt politic. Ori de câte ori avea prilejul, ne povestea despre răul pe care politicienii l-au adus țării, fie că era vorba de legionari, țărăniști, liberali sau comuniști. A avut multe necazuri în viață pentru simplul motiv că nu a vrut să fie membru al partidului comunist. Cel mai mult l-a afectat faptul că i s-a barat calea promovării profesionale, că sub ochii lui s-a născut o nouă clasă privilegiată, cea a activiștilor de partid. Toate aceste aspecte făceau, deseori, obiectul discuțiilor din familia noastră.

— *Credeți că a fost important pentru dumneavoastră faptul că proveniți dintr-o familie muncitorească? Există vreo legătură între starea socială a familiei și opțiunile politice ale copiilor care se avântă în politică?*

— Există, indiscutabil, dacă excludem oportuniștii, caracterele dubioase, pentru care nu contează de ce parte se situează și mă refer aici și la cei care vor să-și fabrice o biografie de dizidenți de vreun fel sau altul. Eu spun că există o legătură, în sensul în care m-ați întrebat. În ce mă privește, probabil că de aici mi se trage apropierea de doctrina social-democrată. Provin dintr-un mediu muncitoresc și într-un asemenea mediu ai aspirații neîndeplinite care te influențează. Iar dincolo de chestiunile personale, ai ocazia să trăiești aproape de necazurile altora, ceea ce lasă anumite urme.

— *Considerați că, ideologic, omul se formează în copilărie? N-ar fi prea mult spus?*

— Repet, în afară de oportuniști și de cei care înregistrează cine știe ce revelații – eu personal nu am fost